

Förvaltningsrätten i Göteborg
Endast per e-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se

Stockholm den 6 november 2020

ANSÖKAN OM ÖVERPRÖVNING

Sökande:	Front Advokater AB, 556692-2208 Kungstorget 2 411 17 Göteborg
Ombud:	Advokaten Ola Hansson och biträdande juristen Asade Pourmand Advokatfirman Schjødt Box 715 101 33 Stockholm Telefon: 08-505 501 00 E-post: ola.hansson@schjodt.com asade.pourmand@schjodt.com
Motpart:	Göteborgs stad, förvaltningen för inköp och upphandling, 212000-1355 Box 1111 405 23 Göteborg
Saken:	Överprövning enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ("LOU")

Som ombud för Front Advokater AB ("Advokatbyrån") inkommer vi med ansökan om överprövning av Göteborgs stad, förvaltningen för inköp och upphandling ("Förvaltningen") upphandling *Juridiska tjänster, 243/19* ("Upphandlingen"). Fullmakt och registreringsbevis bifogas, se [Bilaga 1 och 2](#).

1. YRKANDE

- 1.1 Advokatbyrån yrkar att förvaltningsrätten bestämmer att Upphandlingen (samtliga anbudsområden) ska rättas genom en ny anbudsutvärdering, varvid Advokatbyrån inte ska uteslutas.

2. SAMMANFATTNING AV GRUNDER

- 2.1 Förvaltningen har genomfört Upphandlingen i strid mot likabehandlingsprincipen och proportionalitetsprincipen i 4 kap. 1 § LOU samt i strid mot 13 kap. 3-5 §§ LOU genom att utesluta Advokatbyråns anbud utan att skäl för uteslutning förelegat.
- 2.2 Advokatbyrån har lidit skada, eller i vart fall riskerat att lida skada, i den mening som avses i 20 kap. 6 § första stycket LOU, till följd av Förvaltningens överträdelse av LOU.

3. BAKGRUND

Sammanfattning av bakgrunden

- 3.1 Mellan Förvaltningen och Advokatbyrån har under 2016-2020 funnits ramavtal ("Ramavtalen 2016") avseende Advokatbyråns leveranser av juridiska tjänster till ett stort antal avropsberättigade beställare inom offentlig sektor. Advokatbyrån har varit högst rangordnad inom nio ramavtalsområden.
- 3.2 Detta mål har sitt ursprung i Förvaltningens beställningsstopp den 26 februari 2020, efter artiklar i Göteborgs-Posten om påstådda fel och brister i Advokatbyråns efterlevnad av Ramavtalen 2016.
- 3.3 Så snart påståenden om fel och brister blivit kända för Advokatbyrån har Advokatbyrån inlett ett intensivt internt arbete med utredning av påståendena. Denna utredning har bestått dels i att utreda påståendena för att säkerställa att Advokatbyråns agerande inte inneburit några allvarliga avsteg från villkoren i Ramavtalen 2016 och i förekommande fall vidtagande av rättelse, dels i ett arbete med översyn av Advokatbyråns rutiner samt vidtagande av organisatoriska förändringar i syfte att undanröja alla tvivel om Advokatbyråns tillförlitlighet som avtalspart, såväl historiskt som för framtiden.
- 3.4 Förvaltningen har anlitat externa utredare som gjort en omfattande utredning av omständigheterna kring påståendena. Förvaltningen hävde beställningsstoppet den 25 maj 2020 och beslutade att genomföra en uppföljning av Advokatbyrån för att kontrollera att föreslagna åtgärder vidtagits av Advokatbyrån. Av Förvaltningens eget beslutsunderlag

framgick bl.a. att de åtgärder som Advokatbyrån föreslagit var ”tillfyllest för att bristerna inte ska återkomma”.

- 3.5 Under sommarperioden 2020 presenterade Advokatbyrån därtill ett åtgärdsprogram för Förvaltningen. Efter Förvaltningens noggranna uppföljning av Advokatbyråns leveranser i enlighet med åtgärdsprogrammet bedömde Förvaltningen att de åtgärder som Advokatbyrån hade vidtagit utgjorde en godtagbar rättelse. Förvaltningen kan därmed inte ha varit av uppfattning att det förelåg grund för hävning av Ramavtalen 2016 vid detta tillfälle. I ett tjänsteutlåtande den 9 september 2020 angav Förvaltningen bl.a. att uppföljningen visade att Advokatbyrån gjort självrättelse på avsett sätt och att denna bedömning baserades på en jämförelse mellan Advokatbyråns handlande före och efter Förvaltningens förtydliganden för Advokatbyrån om hur Ramavtalen 2016 skulle tolkas.
- 3.6 Den 10 september 2020 förekom återigen artiklar i Göteborgs-Posten avseende de tidigare påstådda bristerna (dvs. de brister som påståtts finnas hos Advokatbyrån i tiden före den självrättelse som Förvaltningen sedan tidigare godtagit). Kort därefter, den 16 september 2020, erhöll Advokatbyrån Förvaltningens hävningsförklaring avseende Ramavtalen 2016. Två dagar senare erhöll Advokatbyrån varsel om att Förvaltningen avser att utesluta Advokatbyrån från Upphandlingen.

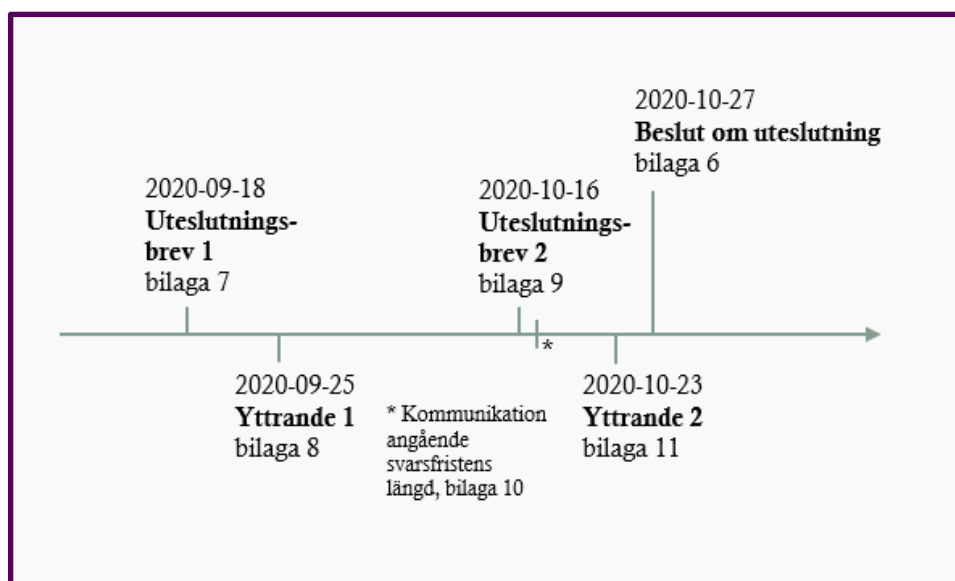
Upphandlingen 2020

- 3.7 Förvaltningen genomför en upphandling av juridiska tjänster (dvs. Upphandlingen). Upphandlingsdokumentens huvuddokument biläggs, se Bilaga 3. Sista anbudsdag var den 28 april 2020.
- 3.8 Advokatbyrån lämnade anbud för samtliga av Upphandlingens åtta anbudsområden.
- 3.9 Tilldelningsbeslut meddelades den 27 oktober 2020, se Bilaga 4. Resultatet av anbudsutvärderingen redovisades i en resultatrapport, se Bilaga 5.
- 3.10 Av tilldelningsbeslutet framgår bl.a. att Advokatbyrån har uteslutits med hänvisning till 13 kap. 3 § LOU. En motivering till uteslutningen redovisades i ett enskilt följebrev till Advokatbyrån (**”Uteslutningsbeslutet”**), se Bilaga 6.

Korrespondens avseende uteslutningen

- 3.11 Uteslutningsbeslutet föregicks av skriftlig korrespondens mellan Förvaltningen och Advokatbyrån. Den förtecknas nedan i kronologisk ordning, tillsammans med en tidslinje.

- (a) Brev från Förvaltningen till Advokatbyrån jämte en bilaga, 2020-09-18, med varsel om kommande eventuell uteslutning (handlingarna benämns gemensamt "Uteslutningsbrev 1"), se Bilaga 7.
- (b) Yttrande från Advokatbyrån över Uteslutningsbrev 1, 2020-09-25, ("Yttrande 1"), se Bilaga 8.
- (c) Brev från Förvaltningen till Advokatbyrån, 2020-10-16¹, ("Uteslutningsbrev 2"), se Bilaga 9.
- (d) Brev från Advokatbyrån till Förvaltningen, 2020-10-19, med begäran om anstånd för att lämna yttrande över Uteslutningsbrev 2; svar från Förvaltningen 2020-10-20 med besked om nekat anstånd; samt meddelande från Advokatbyrån till Förvaltningen 2020-10-21 med vidhållande av att svarsfristen är oskäligt kort, se Bilaga 10.
- (e) Yttrande från Advokatbyrån över Uteslutningsbrev 2, 2020-10-23, ("Yttrande 2"), se Bilaga 11.

- 3.12 Ett uteslutningsförfarande enligt LOU ska föregås av ett s.k. kontradiktoriskt förfarande. Detta innebär att leverantören ska få tillfälle att yttra sig över de omständigheter som myndigheten anser utgör skäl för uteslutning (13 kap. 4 § LOU).
- 3.13 De omständigheter som Förvaltningen i Uteslutningsbrev 1-2 och i Uteslutningsbeslutet har angett som skäl för uteslutning, är samtliga hänförliga till Ramavtalen 2016 och

¹ Handlingen är daterad 2020-10-15 men tillgängliggjordes för Advokatbyrån via upphandlingsverktyget Tendsign nästföljande dag.

Advokatbyråns fullgörande av Ramavtalen 2016 före det att Förvaltningen den 25 maj 2020 beslutade att häva beställningsstoppet efter Advokatbyråns självrättelse.

Ramavtalen 2016

- 3.14 Ramavtalen 2016 är uppdelade på totalt 13 olika avtalsområden. Avtalsområdena avgränsas i huvudsak såsom juridiska sakområden/rättsområden, exempelvis "offentlig rätt" och "process- och skiljemannarätt". För tolv av dessa områden sker avrop som huvudregel enligt rangordning. För nio av områdena har Advokatbyrån varit rangordnad först. Advokatbyrån har mot den bakgrunden utfört ett mycket stort antal uppdrag för avropsberättigade beställare under ramavtalstiden. De avropsberättigade utgör en stor krets upphandlande myndigheter, dels inom Göteborgs stad (inkl. bolagssfären), dels inom flera kranskommuner. Ungefär 2 000 fakturor har ställts ut under avtalstiden, och fakturerat totalbelopp exkl. moms uppgår till ca. 50 mkr.
- 3.15 Ramavtalsvillkoren för ett av avtalsområdena biläggs, se Bilaga 12. Likalydande generella ramavtalsvillkor gäller för samtliga avtalsområden/rättsområden.
- 3.16 Förvaltningen meddelade hävning av Ramavtalen 2016, benämnt som uppsägning till förtida upphörande, den 16 september 2020 ("**Hävningsförklaringen**"). Hävningsförklaringen bifogas, se Bilaga 13.
- 3.17 Uteslutningsbrev 1 enligt Bilaga 7 innehåller två handlingar, varav en utgör Hävningsförklaringen. De omständigheter som Förvaltningen angav för Advokatbyrån i Uteslutningsbrev 1 som åberopade skäl för eventuell uteslutning, var alltså samma omständigheter som ett par dagar tidigare hade redovisats i Hävningsförklaringen.
- 3.18 Beträffande vad som i övrigt har föregått hävningen av Ramavtalen 2016 och det nu ifrågasatta Uteslutningsbeslutet vill Advokatbyrån också sammanfatta vissa händelser under våren 2020.

Förvaltningens utredning av Advokatbyråns ramavtalsefterlevnad

- 3.19 Den 26 februari 2020 införde Förvaltningen ett s.k. beställningsstopp på Ramavtalen 2016. Åtgärden medförde att inga avrop fick ske från ramavtalen, en sorts paus av ramavtalens tillämpning tills vidare. Åtgärden motiverades från Förvaltningens sida med att Göteborgs-Posten i februari 2020 hade skrivit ett antal artiklar innehållandes påståenden om brister och fel i Advokatbyråns efterlevnad av ramavtalens villkor. Såvitt Advokatbyrån kan förstå var ursprunget till artiklarna att personer som tidigare varit verksamma på Advokatbyrån gjort

uttalanden till media. Förvaltningen ansåg då att det fanns ”tillräckliga indikationer” om att Advokatbyrån inte följer villkoren i Ramavtalen 2016.

- 3.20 Förvaltningen överlämnade till externa utredare ("EY") att utreda Advokatbyrån. EY:s uppdrag inleddes den 10 mars 2020 och slutfördes den 15 april 2020. EY:s utredning angavs vara i huvudsak baserad på uppgifter från Göteborgs stad och de uppgifter som kommit Göteborgs stad och EY tillhanda från anonyma uppgiftslämnare, samt genom artiklar i Göteborgs-Posten. Advokatbyrån medverkade i Förvaltningens utredning, med iakttagande av de ofta mycket korta tidsfrister som ställdes upp. Det krävdes omfattande arbetsinsatser hos Advokatbyrån för att efterkomma och besvara Förvaltningens och EY:s i omgångar framställda frågor, begäran om kompletteringar och förklaringar samt begäran om underlag.
- 3.21 Förvaltningen meddelade den 25 maj 2020 att beställningsstoppet hävdes. Skälen härför redovisades i skrivelsen ”Underlag för beslut avseende utredningen av Front Advokater AB, dnr 0073/20”, se [Bilaga 14](#). I skrivelsen framgår på s. 3 ff. bl.a. följande (inklipp i urval):

Inköp och upphandlings bedömning

Inköp och upphandling anser inte att Fronts förklaring avseende att inte ”tynga fakturorna” är godtagbar. Det kan dock konstateras att det inte finns belägg för att denna omfördelning av timmar har orsakat beställarna någon skada samt att Front kommer att åtgärda förfarandet. Detta kan därmed inte anses vara ett väsentligt avtalsbrott och därmed inte ligga till grund för en förtida uppsägning av ramavtalen.

Inköp och upphandlings bedömning

Inköp och upphandling anser inte att det är möjligt att använda jurister eller annan personal som inte uppfyller det lägsta kravet på erfarenhet i ramavtalen. Andra jurister eller funktioner har inte omfattats av upphandlingen och är därmed heller inte prissatta i ramavtalen. Att sådan personal inte får användas vid utförandet av uppdrag avropade från ramavtalen är förvisso inte uttryckligen förbjudet i ramavtalen, men borde av avtalets utformning i den delen vara tydligt. Front menar att de har tolkat ramavtalen på ett sätt som utvidgar kretsen av upphandlade kompetenser men kommer att vidta rättelse enligt ovan. Detta i kombination med att beställarna, enligt Front, har fått juristerna presenterade för sig och accepterat dessa, innebär att Inköp och upphandling anser att denna brist inte är grund för att säga upp ramavtalen i förtid.

Inköp och upphandlings bedömning

Inköp och upphandling anser att Fronts ledning borde ha varit medveten om juristens agerande. Eftersom juristen inte finns kvar hos Front anser Inköp och upphandling att Front har använt sig av möjligheten till själv rättelse för brister i upphandlade avtal, vilket även ska vägas in i bedömningen av om det finns grund för att säga upp ramavtalen i förtid.

Slutsats

För att det ska finnas grund för Inköp och upphandling att säga upp aktuella ramavtal i förtid krävs det att Front har gjort sig skyldigt till ett väsentligt avtalsbrott eller begått ett avtalsbrott vid upprepade tillfällen. Enligt bestämmelsen om förtida upphörande i ramavtalen ska Front, i den mån det är möjligt, ges möjlighet till rättelse inom 30 dagar innan ramavtalen sägs upp.

En uppsägning kan då endast komma ifråga om rättelse inte vidtas. De åtgärder Front har föreslagit för att vidta rättelse med anledning av de påstådda avtalsbrotten anser Inköp och upphandling är tillfyllest för att bristerna inte åter ska förekomma. Den information som har framkommit i rapporten i kombination med de av Front föreslagna åtgärderna, innebär att Inköp och upphandling inte anser att Front har begått avtalsbrott som kan ligga till grund för en förtida uppsägning av ramavtalen.

Inköp och upphandling är av uppfattningen att Front inte verkar ha full kontroll över sin interna tidredovisning. Detta är dock inte något brott mot ramavtalen och de av Front föreslagna åtgärderna kan även ha en positiv effekt på den interna tidredovisningen.

Inköp och upphandling vill ha en affärsmässig relation med sina ramavtalsleverantörer och en sådan relation bygger bland annat på förtroende. När misstankar som de aktuella uppkommer skadar det förtroendet för en leverantör, vilket är negativt och synnerligen allvarligt särskilt med tanke på den bransch Front verkar i.

Tillfälligt beställningsstopp hävs

När Inköp och upphandling fick kännedom om påståendena infördes ett tillfälligt beställningsstopp för Fronts ramavtal i enlighet med ramavtalsvillkoret "Förtida upphörande". Ett sådant beställningsstopp har Inköp och upphandling avtalsrättslig grund att införa under den tid det tar att utreda om de misstankar påståendena väckte innebär avtalsbrott som kan föranleda en förtida uppsägning av ramavtalen.

Med anledning av att Inköp och upphandling efter genomförd utredning inte kan styrka avtalsbrott av den karaktär att de kan ligga till grund för förtida uppsägning av ramavtalen beslutar Inköp och upphandling att häva de tillfälliga beställningsstoppen så att Fronts ramavtal åter är beställningsbara.

Inköp och upphandling kommer att genomföra en uppföljning av Front för att kontrollera att föreslagna åtgärder har vidtagits. Om föreslagna åtgärder inte vidtas, kommer Inköp och upphandling åter att överväga att vidta eventuella avtalsrättsliga åtgärder.

- 3.22 Vid ett möte med Förvaltningen i juni 2020 presenterade Advokatbyrån ett åtgärdsprogram för faktureringsrutiner och specifikationer som går längre än kraven i Ramavtalen 2016, och därmed också utöver hur andra leverantörer förefaller ha hanterat ramavtalets formaliakrav i dessa delar. Förvaltningen fick också ta del av, och godkänna, en mallfaktura med tillhörande specifikation för att klargöra att de nya rutinerna var tillfyllest för att efterkomma Förvaltningens önskemål och de skärpta rutiner som Advokatbyrån åtagit sig att efterkomma för att säkerställa nöjdhet från Förvaltningen.
- 3.23 Under sommarperioden 2020 genomförde Förvaltningen en uppföljning av fakturor utställda av Advokatbyrån efter de överenskommelser som ingicks mellan Förvaltningen och Advokatbyrån vid möte i juni 2020. Denna uppföljning presenterades genom en rapport benämnd "Uppföljningsrapport Uppföljning av Front Advokaters åtaganden", daterad den 8 september 2020, dnr 0073/20, se [Bilaga 15](#). I rapporten anges på s. 3 ff. bl.a. följande:

Hävning av beställningsstopp och förvaltningens förtydligande

Front Advokaters yttranden, efter att ha delgivits utredningens resultat, tydde på att aktuella krav i ramavtalen lämnade utrymme för olika tolkningar och tillämpningar.

Enligt bestämmelsen om förtida upphörande i ramavtalen ska Front Advokater ges möjlighet till rättelse inom 30 dagar. En uppsägning kan då endast komma ifråga om rättelse inte vidtas.

I början på juni hade förvaltningen möte med Front Advokater för att bland annat gå igenom vad som ska framgå av fakturorna. I samband med detta har följande förtydliganden gått ut till samtliga leverantörer inom avtalskategorin Juridiska tjänster:

- Faktuorna ska vara utformade på ett sådant sätt att de uppfyller kraven i enlighet med "Faktureringsvillkor" i ramavtalen⁵. Av faktuorna ska bland annat framgå:
  - vilken arbetsuppgift som är utförd
  - vilken jurist som utfört arbetsuppgiften
  - hur lång tid det tog att utföra arbetsuppgiften
  - vilken timersättning som gäller för den aktuella juristen
- Vid utförandet av de uppdrag som avropas från ramavtalen är det endast tillåtet att använda senior jurist, jurist och junior jurist. Junior jurist ska ha juristexamen och minst 2 års erfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete, varav minst 1 års erfarenhet av kvalificerat juridiskt arbete inom avtalsområdet. Jurist som inte uppfyller dessa krav får följaktligen inte användas vid utförandet av uppdrag.
- Någon av de namngivna jurister som har erbjudits i upphandlingen ska ansvara för utförandet av de uppdrag som avropas från ramavtalet. För att lämna över ansvaret till någon annan jurist krävs skriftligt medgivande från beställaren.

Syfte

Föreliggande uppföljning av Front Advokater görs i syfte att kontrollera att leverantören vidtagit rättelse i enlighet med förvaltningens förtydliganden.

- Fråga 1: Har Front Advokater vidtagit rättelse gällande information som framgår i fakturor och fakturaspecifikationer?
- Fråga 2: Har Front Advokater, vid utförandet av uppdrag, som ansvarig jurist, använt sig av de namngivna jurister som erbjudits i upphandlingen? Finns det skriftligt medgivande från beställaren vid överlämning av ansvaret till annan ansvarig jurist?
- Fråga 3: Uppfyller Front Advokaters jurister, som utför uppdrag för staden, erfarenhetskravet i enlighet med ramavtalet?

Slutsatser

Uppföljningen av Front Advokaters åtaganden visar att:

- Front Advokater har vidtagit rättelse gällande information som framgår i fakturor och fakturaspecifikationer. Faktuorna kopplas nu till aktuellt avtalsområde genom ramavtalsnummer, varje jurist redovisar separat tid nedlagd på arbetsmoment och fakturorna tydligt visar en uträkning av antal timmar per respektive jurist och timpris.
- Jurister som har erbjudits i upphandlingen och jurister som uppfyller avtalade erfarenhetskrav ansvarar för utförandet av de uppdrag som avropas från ramavtalet. Vid överlämning av ansvaret till annan ansvarig jurist vid uppdragets utförande har Front Advokater kunnat påvisa att de har börjat inhämta ett skriftligt medgivande från beställaren.

- Front Advokater har kunnat påvisa att de bemannar sina uppdrag med jurister som uppfyller erfarenhetskrav som motsvarar krav ställda i ramavtalet.

Utifrån de frågeställningarna som var i fokus för uppföljningen har leverantören alltså vidtagit rättelse i enlighet med förvaltningens förtydliganden.

- 3.24 I ett tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2020, "Redovisning av uppdrag: Avtalsuppföljning av Front Advokater", dnr No50-0073/20, undertecknat av förvaltningsdirektör Henrik Karlsson samt avdelningschef verksamhetsstöd Carin Bergdahl, se Bilaga 16, redovisade Förvaltningen följande bedömning (s. 2):

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att uppföljningen visar att Front Advokater gjort rättelse på avsett sätt. Förvaltningen baserar bedömningen på den jämförelse som gjorts av information i fakturor och fakturaspecifikationer utfärdade innan och efter förvaltningens förtydligande av hur ramavtalets villkor ska tolkas.

- 3.25 Förvaltningens bedömning var således i vart fall per den 9 september 2020 att Advokatbyrån vidtagit godtagbar rättelse och att det inte fanns grund för hävning av ramavtalen. Mot bakgrund av innehållet i Förvaltningens eget beslutsunderlag, rapporter och tjänsteutlåtanden enligt ovan och bifogat (Bilagorna 14-16) förutsetts detta vara ostridigt i målet.

Medierapporteringen, hävningen och uteslutningen

- 3.26 Dagen efter Förvaltningens bedömning i tjänsteutlåtandet enligt ovan (se Bilaga 16), dvs. den 10 september 2020, publicerades digitalt en ny artikel i Göteborgs-Posten. Tonläget var uppskruvat och Förvaltningen framställdes i artikeln som slapphänta i sitt agerande mot Advokatbyrån och beskylldes även för att vilja "lägga locket på". I artikeln riktades också kritik mot Upphandlingen och det beskrevs som en "risk" att Advokatbyrån skulle delta i Upphandlingen. Artikeln kom även att publiceras i Göteborgs-Postens pappersutgåva lördagen den 12 september 2020.
- 3.27 Bara dagar senare, den 16 september 2020, avgav Förvaltningen Hävningsförklaringen mot Advokatbyrån avseende Ramavtalen 2016 (se ovan i punkt 3.16). Hävningen föregicks inte av något varsel, någon rättelseanmaning eller information i övrigt om vad som föranlett Förvaltningens tvära vändning i förhållande till tidigare omfattande utredningar och gjorda bedömningar.
- 3.28 Anledningen till Förvaltningens tvära vändning angavs vara följande: "Efter detta beslut [beslutet om upphävande av tillfälligt beställningsstopp den 25 maj 2020] har saken

förändrats och Inköp och upphandling har erhållit muntlig bevisning som styrker ovan nämnda omständigheter och uppgifter som ligger till grund för nämnda avtalsbrott och förtida upphörande.” Detta angavs i sista stycket på s. 2 i Hävningsförklaringen, se Bilaga 13, som även bilades Uteslutningsbrev 1.

- 3.29 Advokatbyrån vill i detta avseende särskilt framhålla att Förvaltningens tidigare utredningar (bl.a. med hjälp av EY), såvitt Advokatbyrån känner till, är baserade på samma uppgifter som de som föranlett hävningen och uteslutningen. Av EY:s utredning framgår bl.a. uttryckligen att uppgiftslämnare medverkade till EY:s utredning per telefon och e-post. Uppgiftslämnarna förefaller ha gjort vad de kunnat för att förse Förvaltningen med information som ska stödja uppgiftslämnarnas påståenden om oegentligheter hos Advokatbyrån. Trots att Förvaltningen haft tillgång till den omfattande informationen från den tidigare utredningen hävde Förvaltningen beställningsstoppet den 25 maj 2020. Advokatbyrån finner det märkligt att ny muntlig information som förbättrar bevisläget skulle ha tillkommit givet den omfattande muntliga information som uppenbarligen hade funnits Förvaltningen och EY att tillgå sedan lång tid tillbaka (i vart fall sedan våren 2020).
- 3.30 Förvaltningen anförde i Uteslutningsbrev 1 inga konkreta omständigheter. I Uteslutningsbrev 2 skedde viss konkretisering, men alltså i förhållande till omständigheter och fakturer som avser tiden före EY:s granskning och Advokatbyråns självrättelse. Det som var nya omständigheter i förhållande till vad EY granskat var att Förvaltningen anförde att Advokatbyrån beträffande fem fakturer använt fel timarvode samt fakturerat för advokatbrev. I övrigt är det fråga om samma omständigheter som EY granskat och som Advokatbyrån vidtagit rättelse avseende och som Förvaltningen förklarat att den är nöjd med.
- 3.31 Det ska då noteras att vad gäller advokatbrevet är det inget Advokatbyrån försökt dölja utan det anges att det är fråga om advokatbrev i fakturan.
- 3.32 Vad gäller timarvode är det i vissa fall fråga om en bedömningsfråga och i vissa fall rena misstag. Advokatbyrån har ibland av samma skäl tillämpat ett för lågt timarvode.
- 3.33 Beträffande eventuella misstag med fel timarvode har Advokatbyrån vidare vidtagit rättelse för att förhindra att detta skulle ske igen. Detta framgår på sidan 7 i Förvaltningens egen uppföljningsrapport enligt Bilaga 15 där Förvaltningen bl.a. framhåller följande.

- Front Advokater har vidtagit rättelse gällande information som framgår i fakturor och fakturaspecifikationer. Fakturorna kopplas nu till aktuellt avtalsområde genom ramavtalsnummer, varje jurist redovisar separat tid nedlagd på arbetsmoment och fakturorna tydligt visar en uträkning av antal timmar per respektive jurist och timpris.

- 3.34 Denna rättelseåtgärd syftar bl.a. till att undvika att fel timarvode används och gör det vidare möjligt för beställaren att på ett enkelt sätt kontrollera att inte misstag sker i detta avseende.
- 3.35 Förvaltningen har, såvitt Advokatbyrån känner till, inte heller ens påstått att det föreligger någon uteslutningsgrundande omständighet som kan ligga Advokatbyrån till last och som inträffat i tiden *efter* den 9 september 2020 då Advokatbyrån, enligt Förvaltningens egna beslut, rapporter och tjänsteutlåtanden visat sig vara en tillförlitlig leverantör under åtminstone 3,5 månader (dvs. under tiden mellan hävningen av beställningsstoppet, Bilaga 14, och Förvaltningens tjänsteutlåtande av den 9 september 2020, Bilaga 16).
- 3.36 Vilken påstådd "*muntlig bevisning*" Förvaltningen hänvisar till i Hävningsförklaringen enligt ovan är också okänt för Advokatbyrån. Någon precisering avseende vilka omständigheter nämnda bevisning påstås belägga har Advokatbyrån, trots uttryckliga begäranden härom i Yttrande 1 och Yttrande 2, inte fått. Förvaltningen har med andra ord hemlighållit det beslutsunderlag som framstår som helt avgörande för Förvaltningens hävnings- respektive uteslutningsbeslut.
- 3.37 Advokatbyrån välkomnar en prövning i ett rättsligt forum, med förfaranderegler som ställer krav på en öppen redovisning av de omständigheter som läggs Advokatbyrån till last och Advokatbyrån tar gärna del av det underlag som påstås belägga Förvaltningens påståenden.

4. UTVECKLING AV TALAN

4.1 Rättsliga utgångspunkter och disposition

- 4.1.1 Bestämmelserna i 13 kap. 3 § 3 och 5 LOU (dvs. de uteslutningsgrunder som Förvaltningen påstår ligga Advokatbyrån till last) utgör den svenska lagstiftarens införlivande av artikel 57.4 i direktiv 2014/24/EU ("**LOU-direktivet**"). Av nämnda artikel framgår följande (vår understrykning).

"En upphandlande myndighet får utesluta eller kan åläggas av medlemsstaterna att utesluta en ekonomisk aktör från upphandlingsförfarandet i någon av följande situationer: [...] c) Om den upphandlande myndigheten på lämpligt sätt kan visa att en ekonomisk aktör har gjort sig skyldig till ett allvarligt fel i yrkesutövningen, som gör att dennes redbarhet kan ifrågasättas. [...] g) Om en ekonomisk aktör har visat allvarliga eller ihållande brister i fullgörandet av något

materiellt krav enligt ett tidigare offentligt kontrakt, ett tidigare kontrakt med en upphandlande enhet eller ett tidigare koncessionskontrakt, och detta har medfört att det tidigare kontraktet sagts upp i förtid, lett till skadestånd eller jämförbara påföljder."

- 4.1.2 Det är Förvaltningen som har åberops- respektive bevisbördan för de omständigheter som påstås utgöra skäl för uteslutning av Advokatbyrån. En uteslutning är en mycket ingripande åtgärd, varför höga krav ställs i fråga om att redovisa vad som läggs leverantören till last och, i händelse av tvistiga omständigheter, ett underlag för påståendena (bevisning). I förarbetena till 13 kap. 3 § LOU (prop. 2015/16:195 s. 735) framgår därvid följande (vår understrykning).

"Såvitt gäller uppräknningen i de nio olika leden i artikel 57.4 första stycket i LOU-direktivet, används skiftande tekniker för att beskriva det som tycks uttrycka vad som krävs för att skälen för uteslutning ska anses vara tillräckliga. Som utredningen konstaterar är det oklart vad skillnaderna leden emellan i artikeln syftar till. I likhet med utredningen anser regeringen att variationerna knappast är ett uttryck för att kravet på vad som är tillräckliga skäl för uteslutning växlar beroende på vilket av leden som tillämpas. Det skillnaderna uttrycker får snarare antas vara en omsorg om att ett så ingripande beslut som uteslutning inte ska tillåtas fattas på oprecisa eller vaga indikationer. För att försäkra sig om detta har EU-lagstiftaren sannolikt bedömt det nödvändigt att genom särskilda formuleringar betona vikten av att så inte sker. Som utredningen påpekar innebär dock redan en tillämpning av proportionalitetsprincipen att sådana indikationer inte är tillräckliga för uteslutning."

- 4.1.3 Vid en proportionalitetsbedömning är inte endast de uteslutningsgrundande omständigheternas allvarighet och art av betydelse utan även hur lång tid som har förflutit sedan den (i detta fall påstådda) uteslutningsgrundande omständigheten ägde rum. I artikel 57.7 anges därvid följande.

"Medlemsstaterna ska i enlighet med lagar och andra författningar samt med hänsyn till unionsrätten fastställa villkoren för tillämpning av denna artikel. De ska särskilt fastställa den längsta tillåtna uteslutningsperioden om den ekonomiska aktören inte vidtar några åtgärder enligt punkt 6 för att visa sin tillförlitlighet. Om denna period inte har fastställts i den lagakraftvunna domen får den inte överskrida fem år från den dag då domen meddelades i de fall som avses i punkt 1 och tre år från dagen för relevant händelse i de fall som avses i punkt 4."

- 4.1.4 En uteslutning med hänvisning till allvarligt fel i yrkesutövningen (13 kap. 3 § 3 LOU) eller med hänvisning till allvarliga eller ihållande brister i fullgörandet av tidigare kontrakt (13 kap. 3 § 5 LOU) innebär inte endast att leverantören inte tillåts delta i den aktuella upphandlingen,

utan kan få oerhört omfattande negativa återverkningar i andra delar av leverantörens verksamhet, t.ex. vid deltagande i andra offentliga upphandlingar.

4.1.5 I det nu aktuella fallet har Advokatbyrån varit föremål för ett mediadrev baserat på uppgifter från okända uppgiftslämnare och/eller missnöjda tidigare anställda, och närmast beskrivits som brottslig. Det är därför av särskild vikt att Förvaltningen uppfyller sin lagstadgade bevisbörda.

4.1.6 Advokatbyrån hänvisar, till stöd för ansökan om överprövning, till vad som har anförts i Yttrande 1 och Yttrande 2. En fullständig upprepning av innehållet i dessa yttranden bedöms inte meningsfull, särskilt eftersom Yttrande 2 är omfångsrikt och då Förvaltningen inte på ett uttömmande sätt ännu har presenterat för Advokatbyrån vilka omständigheter och vilken bevisning som Förvaltningen menar visa att grund för uteslutning har förelegat. Det bedöms underlätta läsningen av ansökans fortsatta innehåll, om läsaren dessförinnan tagit del av innehållet i Yttrande 1-2.

4.2 **Det finns inte skäl för uteslutning enligt 13 kap. 3 § 3 eller 5 LOU**

4.2.1 Det saknas skäl för Förvaltningen att utesluta Advokatbyrån från Upphandlingen. Förvaltningen har inte visat att det finns skäl för uteslutning av Advokatbyrån enligt 13 kap. 3 § LOU. Om förvaltningsrätten, mot förmodan och mot Advokatbyråns bestridande, ändå skulle anse att någon uteslutningsgrundande omständighet vid någon tidpunkt har legat Advokatbyrån till last, har Advokatbyrån under alla förhållanden vidtagit efterlevnadsåtgärder i enlighet med 13 kap. 5 § LOU som visar att Advokatbyrån är tillförlitlig (s.k. self-cleaning).

4.2.2 De omständigheter som Förvaltningen har hänvisat till genom Uteslutningsbrev 1-2 och Uteslutningsbeslutet ger inte Förvaltningen tillräckligt stöd för att utesluta Advokatbyrån. Det är varken visat att Advokatbyrån gjort sig skyldig till "*allvarliga fel i yrkesutövningen som gör att leverantörens redbarhet kan ifrågasättas*" (13 kap. 3 § 3 LOU) eller visat att Advokatbyrån har visat "*allvarliga eller ihållande brister i fullgörandet av något väsentligt krav i ett tidigare kontrakt*" (13 kap. 3 § 5 LOU).

4.2.3 Förvaltningen har genomfört en obefogad, dvs. avtalsstridig, hävning. Detta kan givetvis inte i sig rättfärdiga en uteslutning av Advokatbyrån. Hävningen och uteslutningen har dessutom, i enlighet med vad som angetts ovan och i Yttrande 2, meddelats på ett oväntat sätt och efter att Advokatbyrån sedan lång tid tillbaka har vidtagit omfattande och (under alla förhållanden) tillräckliga efterlevnadsåtgärder, både för att utreda påstådda oegentligheter och för att visa Förvaltningen att Advokatbyrån är en tillförlitlig avtalspart i de avseenden som

påståendena är hänförliga till. Dessa efterlevnadsåtgärder har också accepterats fullt ut av Förvaltningen, i enlighet med vad som anges i avsnitt 3 ovan. Några ytterligare eller tillkommande omständigheter (påstådda oegentligheter efter godtagen självrättelse) har inte presenterats för Advokatbyrån. Advokatbyrån har i detta fall inte till någon del haft en felaktig avsikt eller varit vårdslös i sådan omfattning att grund för uteslutning kan anses föreligga.

- 4.2.4 Förvaltningen har i Uteslutningsbrev 1-2 och i Uteslutningsbeslutet framfört en rad påståenden om fel och brister av varierande karaktär. I det följande redovisas vad Förvaltningen har anfört och Advokatbyråns bemötande av påståendena.
- 4.2.5 Advokatbyrån vill återigen framhålla att vad som anges nedan i allt väsentligt är sådant som Förvaltningen och EY redan granskat och som omfattas av Advokatbyråns självrättelse (i händelse det skulle anses föreligga någon omständighet som Advokatbyrån behöver självrätta till undvikande av uteslutning från Upphandlingen).

Fel uppmärksammade i ett antal av Advokatbyråns fakturor (fel timtaxa, ej ersättningsgilla arbetsmoment)

- 4.2.6 Förvaltningen har i Uteslutningsbrev 2 specificerat sju fakturor där fel av ovan rubricerat slag påstås ha ägt rum (fakturor 22550, 24199, 24233, 17582, 14464, 22313 och 22774).
- 4.2.7 Advokatbyrån har i Yttrande 2 bemött Förvaltningens påståenden rörande fakturorna, och hänvisar till den framställningen.²
- 4.2.8 Under antagandet att Förvaltningens samtliga påståenden rörande de sju fakturorna skulle vara korrekta – dvs. att kreditering rätteligen ska ske (och i så fall kommer att ske) – kan Advokatbyrån konstatera att de aktuella beställarna i så fall sammanlagt ska krediteras ett belopp om ca. 35 tkr. Fel ska givetvis inte förekomma alls, men beloppet bör likväl sättas i perspektiv till det totala belopp som Advokatbyrån har fakturerat enligt Ramavtalen 2016 (ca. 50 mkr). De påstådda felen i de sju fakturorna är således inte av sådan omfattning att grund för uteslutning enligt 13 kap. 3 § LOU kan föreligga.
- 4.2.9 Förvaltningen har, som det får förstås, påstått att fråga är om uppsåtliga och medvetna fel – en systematik från Advokatbyråns sida. Advokatbyrån har tillbakavisat dessa påståenden och angett att det handlar om förbiseenden och misstag utan uppsåt (i den mån fel överhuvudtaget har begåtts).

---

² Se Yttrande 2, punkt 3.1.

- 4.2.10 Sammanfattningsvis är det Advokatbyråns uppfattning att innehållet i Uteslutningsbrev 1-2 och i Uteslutningsbeslutet, i nu aktuell del, inte visar att Advokatbyrån gjort sig skyldig till sådana fel som avses i 13 kap. 3 § 3 eller 5 LOU.

Fel uppmärksammade i ett antal av Advokatbyråns fakturor (jurister med påstått otillräcklig kompetens)

- 4.2.11 Förvaltningen har i Uteslutningsbrev 2 specificerat tolv fakturor där fel av ovan rubricerat slag påstås ha ägt rum (fakturor 21690, 21933, 22527, 23295, 19684, 22917, 21740, 15677, 16046, 16355, 24244 och 24034).
- 4.2.12 Advokatbyrån har bemött dessa felpåståenden i Yttrande 2, och hänvisar till den framställningen.³
- 4.2.13 Advokatbyrån anser inte att Ramavtalen 2016 kan ges den strikta tolkning som Förvaltningen förespråkar, nämligen att det skulle råda ett totalförbud mot att låta exempelvis nyutexaminerade jurister utföra vissa avgränsade uppgifter inom ramen för ett uppdrag.⁴ Det återfinns inget sådant uttryckligt förbud i avtalen. Tvärtom ger innehållet i ramavtalens punkt 3.1.9 (se utdrag nedan), stöd för att den ansvariga juristen (andra stycket, andra meningen) får ta hjälp av för ändamålet kompetent och lämplig personal (andra stycket, första meningen).

3.1.9 Uppdragets utförande

Leverantören ska utföra alla delar av avtalat uppdrag i enlighet med bestämmelserna i Ramavtalet och med den skicklighet, omsorg och snabbhet som Beställaren har rätt att förvänta sig av ett välrenommerat företag i branschen. Uppdrag ska fullgöras så att det motsvarar god advokatsed.

Leverantören ska använda för ändamålet kompetent och lämplig personal. Någon av de jurister som har erbjudits i upphandlingen ska ansvara för utförandet av de uppdrag som avropas från ramavtalet. För att överlämna ansvaret till någon annan jurist krävs skriftligt medgivande från Beställaren. Leverantören har skyldighet att utan oskäligt dröjsmål byta ut personer om Beställaren begär det och har sakliga skäl för sin begäran, såsom att personen saknar rätt kompetens eller att det finns samarbetssvårigheter. Om Leverantören inte kan tillhandahålla kompetent och lämplig personal kan Beställaren avsluta uppdraget och göra ett nytt avrop. Leverantören deltar då inte i detta avrop.

- 4.2.14 Vidare bör beaktas att en advokat har att tillse att klienten inte förorsakas onödiga kostnader. I detta ingår att Advokatbyrån ska eftersträva ett för klienten kostnadseffektivt utförande av

³ Se särskilt punkt 3.3.

⁴ Detta har även tydligt kommunicerats till Förvaltningen under dess utredning under våren 2020.

uppdrag och arbetsuppgifter. Ett sätt att åstadkomma detta är att avgränsade uppgifter av enklare karaktär och/eller visst förarbete kan utföras till en så låg kostnad som möjligt, under överseende av ansvarig advokat/principal. Särskilt i större, komplexa uppdrag måste den ansvariga advokaten tillåtas göra avvägningar av detta slag, i klientens intresse. I regel möjliggör sådan intern delegering därtill att uppdraget som helhet kan utföras med kortare leveranstid (högre snabbhet). Önskemål och krav om kort leveranstid har varit mycket vanligt förekommande i de uppdrag som Advokatbyrån har utfört under ramavtalen. Det har inte varit ovanligt att framförhållningen varit kort.

- 4.2.15 Det är Advokatbyråns uppfattning att de flesta större advokatbyråer arbetar på ovanstående sätt, dvs. av effektivitetsskäl tillser att uppgifter av olika slag fördelas på jurister med rätt kompetensnivå för uppgiften.
- 4.2.16 Såvitt Advokatbyrån känner till har respektive beställare som utgångspunkt haft tillgång till fullgod information om vilken personal som har varit involverad i handläggningen av ärenden, i vart fall när det handlar om arbetsinsatser av annat än mycket begränsad natur. Advokatbyrån känner inte heller till att det skulle ha framförts invändningar mot den juridiska kvaliteten i det som levererats.
- 4.2.17 Advokatbyrån anser således att beställarna har erhållit kvalificerat juridiskt biträde i enlighet med ramavtalens krav.
- 4.2.18 Sammanfattningsvis är det Advokatbyråns uppfattning att innehållet i Uteslutningsbrev 1-2 och i Uteslutningsbeslutet, i nu aktuell del, inte visar att Advokatbyrån gjort sig skyldig till sådana fel som avses i 13 kap. 3 § 3 eller 5 LOU.

Påståenden om fakturering för icke nedlagd tid

- 4.2.19 Förvaltningen har påstått att jurister vid Advokatbyrån uppsåtligen har redovisat att de har utfört åtgärder i ärenden utan att åtgärden faktiskt har utförts, och att sådan tid har fakturerats. I denna del har Förvaltningen specificerat ett ärende där så ska ha skett (fakturor 16434, 16435 och 16598). Vad gäller dessa fakturor pekas två advokater/delägare ut av Förvaltningen som skyldiga till att ha medverkat till fakturering av icke nedlagd tid.
- 4.2.20 Advokatbyrån har bemött påståendena relaterade till det aktuella ärendet i Yttrande 2, och sammanfattningsvis konstaterat att Förvaltningens uppgifter och påståenden inte är

korrekta. De två advokaterna/delägarna har lagt ner den tid som har fakturerats. Skälen till att deras insatser har varit nödvändiga i ärendet framgår av redogörelsen i Yttrande 2.⁵

4.2.21 I övrigt är Förvaltningens påståenden om fakturering av icke nedlagd tid, som det får förstås, inriktade mot en (1) tidigare medarbetare vid Advokatbyrån (nedan benämnd "A"). Två ärenden har därvid specificerats (fakturor 21967 och 22267, respektive 23192 och 22280). Även i det avseendet har Advokatbyrån, och individen, bemött Förvaltningens påståenden i Yttrande 2.⁶ Advokatbyrån vill återigen understryka att Förvaltningens underlåtenhet att precisera sina påståenden mot denne individ kraftigt reducerar Advokatbyråns, och den tidigare anställdes, möjligheter att på ett utförligt sätt bemöta påståendena. Som framgår av Uteslutningsbeslutet framställer Förvaltningen ytterligare anklagelser av ospecificerat slag (exempelvis "... styrker att namngiven delägare inte utfört debiterat/fakturerat arbete i flertalet av de ärenden där han satt upp tid.").⁷

4.2.22 Som det får förstås menar Förvaltningen att vad Förvaltningen har hört om Advokatbyråns faktureringsutbildning skulle ge stöd för att fakturering för icke nedlagd tid är en medveten rutin hos Advokatbyrån. Det hänvisas i denna del också till ett internt e-postmeddelande som en biträdande jurist har skickat. Advokatbyrån har utförligt bemött detta och hänvisar även i denna del till Yttrande 2.⁸

4.2.23 Sammanfattningsvis är det Advokatbyråns uppfattning att innehållet i Uteslutningsbrev 1-2 och i Uteslutningsbeslutet, i nu aktuell del, inte visar att Advokatbyrån gjort sig skyldig till sådana fel som avses i 13 kap. 3 § 3 eller 5 LOU.

4.3 Advokatbyrån har visat att den är tillförlitlig enligt 13 kap. 5 § LOU

4.3.1 Om förvaltningsrätten skulle finna att Förvaltningen har visat att grund för uteslutning i och för sig har förelegat, har Advokatbyrån under alla förhållanden visat att den därefter vidtagit efterlevnadsåtgärder och därigenom visat sin tillförlitlighet i enlighet med 13 kap. 5 § LOU. Uteslutning får därmed inte ske.

4.3.2 Att också Förvaltningen ansett Advokatbyrån vara tillförlitlig (i tiden efter att de påstådda oegentligheterna skulle ha ägt rum) framgår redan av punkterna 3.21-3.25 ovan.

---

⁵ Se Yttrande 2, punkt 3.2.

⁶ Se Yttrande 2, punkt 3.2.

⁷ Uteslutningsbeslutet, se punkt 2.3.2 femte stycket. Det kan anmärkas att den konventionella innebörden av "flertalet" torde vara "i majoriteten av"; en användning av synonym med "flera" (ett flertal) synes dock vinna mark.

⁸ Se Yttrande 2, punkt 3.2.

4.3.3 Bestämmelsen 13 kap. 5 § LOU innehåller exempel på omständigheter som kan påvisa tillförlitlighet enligt följande.

1. ersatt eller åtagit sig att ersätta skador som har orsakats av brottet eller missförhållandet,
2. klargjort förhållanden och omständigheter på ett uttömmande sätt genom att aktivt samarbeta med de utredande myndigheterna, och
3. vidtagit konkreta tekniska, organisatoriska och personalmässiga åtgärder som är ägnade att förhindra brott eller missförhållanden.

4.3.4 Bestämmelsen i 13 kap. 5 § LOU införlivar artikel 57.6 i LOU-direktivet. Av nämnda artikel framgår följande.

"En ekonomisk aktör som befinner sig i någon av de situationer som avses i punkterna 1 och 4 får lämna bevis på att de åtgärder som den ekonomiska aktören vidtagit är tillräckliga för att bevisa dennes tillförlitlighet, trots att det föreligger relevanta skäl för uteslutning. Om bevisen anses vara tillräckliga ska den berörda ekonomiska aktören inte uteslutas från upphandlingsförfarandet.

I detta syfte ska den ekonomiska aktören bevisa att denne har ersatt eller åtagit sig att ersätta eventuella skador som orsakats av brottet eller det allvarliga felet i fråga, att denne har klargjort förhållanden och omständigheter på ett uttömmande sätt och genom att aktivt samarbeta med de utredande myndigheterna samt har vidtagit lämpliga konkreta tekniska, organisatoriska och personalmässiga åtgärder för att förhindra ytterligare brott eller allvarliga fel.

De åtgärder som vidtagits av den ekonomiska aktören ska bedömas med beaktande av allvarlighetsgraden och de särskilda omständigheterna kring brottet eller det allvarliga felet i fråga. Om åtgärderna anses vara otillräckliga ska den ekonomiska aktören informeras om skälen till beslutet."

4.3.5 Innan Advokatbyrån redogör för vidtagna åtgärder enligt punkterna 1-3 ovan (se nedan) vill Advokatbyrån särskilt understryka följande avseende Advokatbyråns möjligheter till efterlevnadsåtgärder i detta fall.

4.3.6 För att Advokatbyrån ska kunna visa sin tillförlitlighet i olika avseenden är det av största vikt att Advokatbyrån ges insikt i de omständigheter som Förvaltningen påstår ligga Advokatbyrån till last. Vid bedömningen av om Advokatbyrån har visat sin tillförlitlighet ska

beaktas att Advokatbyrån saknar varje möjlighet att bemöta uppgifter som inte preciseras och för vilka det hänvisas till bevisning som hålls hemlig för Advokatbyrån.

Efterlevnadsåtgärder, punkt 1

- 4.3.7 Advokatbyrån åberopar i denna del vad som har redovisats i Yttrande 2⁹, och vill därutöver understryka följande.
- 4.3.8 Under ramavtalstiden har Advokatbyrån vid flera tillfällen gjort kreditering av fakturabelopp, när fel och misstag i fakturor uppmärksammats. Advokatbyrån är givetvis även fortsättningsvis beredd att göra detta. I de fall Advokatbyrån av misstag använt fel timarvode har detta rättats när det har uppmärksammats och så kommer ske även framledes. Advokatbyrån har också beträffande felaktig debitering för s.k. advokatbrev medgett sitt misstag och förklarat att rättelse avseende detta kommer att göras.
- 4.3.9 Advokatbyrån har ställt ut ett stort antal fakturor under Ramavtalen 2016. Det kan ofrånkomligen finnas vissa fel eller frågetecken i fakturorna på grund av mänskliga faktorer. Det bör också nämnas att Advokatbyråns fakturor som regel är mycket utförligt specificerade. Detta underlättar kontrollen av om det kan finnas misstag begångna, som ska föranleda kreditering eller annan rättning. För det fall det skulle finnas fel i dessa fakturor kommer kreditering eller återbetalning att ske.
- 4.3.10 Att kreditera ett felaktigt uppburet belopp och göra återbetalningar utgör ett sådant ersättande av en skada som avses i punkten 1. Att åta sig att låta utföra sådan kreditering eller återbetala när fel kan konstateras, är också en relevant efterlevnadsåtgärd. Advokatbyrån är även fortsättningsvis beredd (och kommer) att vidta rättelse i form av återbetalning av erlagt arvode som Advokatbyrån inte har varit berättigad till om det skulle framkomma att Advokatbyrån uppburit något arvode utöver det avtalade. Det bör återigen noteras att Advokatbyrån historiskt gjort rättelse när fel och misstag uppmärksammats. Detta innebär att Advokatbyrån under hela avtalstiden och därefter varit berett att rätta och ersätta alla förekommande fel i fakturor och även gjort detta.
- 4.3.11 Advokatbyrån har vidtagit tillräckliga efterlevnadsåtgärder enligt punkt 1.

Efterlevnadsåtgärder, punkt 2

---

⁹ Se Yttrande 2, punkt 4.1.

- 4.3.12 Advokatbyrån åberopar i denna del vad som har redovisats i Yttrande 2¹⁰, och vill därutöver understryka följande.
- 4.3.13 Advokatbyrån vidhåller, i enlighet med vad som anförts i Yttrande 2, att begreppet ”utredande myndigheter” i 13 kap. 5 § första stycket 2 LOU torde avse rättsvårdande myndigheter.¹¹ Eventuella ofullkomligheter från Advokatbyråns sida i samarbetet med Förvaltningen är därmed inte ett förhållande som ska beaktas inom ramen för prövningen enligt andra punkten. Trots detta har Advokatbyrån lagt ned ett omfattande arbete på att, på ett uttömmande sätt, klargöra de omständigheter och förhållanden som föranlett det Förvaltningen har synpunkter på.
- 4.3.14 Advokatbyrån har under ramavtalstiden klargjort förhållanden och omständigheter vid de tillfällen då beställare framfört invändningar mot Advokatbyråns fakturor.
- 4.3.15 Advokatbyrån har vidare klargjort förhållanden och omständigheter på ett uttömmande sätt genom att aktivt samarbeta med Förvaltningen och Förvaltningens externa utredare (EY), sedan Förvaltningen inlett sitt granskande arbete. Advokatbyrån har lagt stora personalresurser på att försöka iaktta de ofta snäva tidsramar som Förvaltningen ställt upp, och på att utförligt besvara faktafrågor och redogöra för Advokatbyråns uppfattning. I de delar som Advokatbyrån inte har kunnat gå Förvaltningen till mötes har orsaken varit advokatsekretess, och vid dessa tillfällen har Advokatbyrån tillhandahållit Förvaltningen utförliga förklaringar om skälen härför. Advokatbyrån har i detta avseende också agerat lösningsorienterat genom att komma med förslag på hur sekretessen kan hanteras. Advokatbyrån har därvid föreslagit sekretessavtal, vilket Förvaltningens utredare (EY) dock avböjt att underteckna. Som Advokatbyrån tidigare påpekat vid flera tillfällen har Advokatbyrån också haft en löpande dialog med Advokatsamfundet i frågor om vilket material Advokatbyrån får respektive inte får lämna ut.
- 4.3.16 Advokatbyrån har också i Yttrandet 2, som utgör svar på Uteslutningsbrev 2, på ett tydligt och uttömmande sätt förklarat vad som föranlett det som Förvaltningen ifrågasätter. I detta yttrande är Advokatbyrån bl.a. helt öppen med de interna förhållanden som givit upphov till vissa av de omständigheter som nu ifrågasätts. I detta yttrande medger även Advokatbyrån att det skett misstag vid fakturering avseende advokatbrev och timarvode samt förklarat varför detta skett.

---

¹⁰ Se Yttrande 2, punkt 4.2.

¹¹ Jfr EU-domstolens dom i mål C-124/17; Se Yttrande 2, punkt 4.2.

4.3.17 Advokatbyråns efterlevnadsåtgärder är även i denna del fullgoda och tillräckliga. Vid bedömningen ska beaktas att Advokatbyrån saknar varje möjlighet att bemöta uppgifter som inte preciseras och för vilka det hänvisas till bevisning som hålls hemlig för Advokatbyrån. När uppgifterna konkretiseras kommer Advokatbyrån även avseende framkommande uppgifter och förhållanden klargöra dessa på ett uttömmande sätt.

Efterlevnadsåtgärder, punkt 3

4.3.18 Advokatbyrån åberopar i denna del vad som har redovisats i Yttrande 2¹², och vill därutöver understryka följande.

4.3.19 Advokatbyrån har infört ett åtgärdsprogram för faktureringsrutiner och specifikationer som går utöver ramavtalens krav. Detta bl.a. i form av utökade kontrollstationer både i samband med ärendeuppläggning (nya, obligatoriska formulär) och i samband med fakturering. Förvaltningen fick också ta del av, och godkänna, en mallfaktura med tillhörande specifikation för att klargöra att de nya rutinerna var tillfyllest för att efterkomma förvaltningens önskemål.

4.3.20 Vad gäller organisatoriska och personalmässiga förändringar i övrigt, per idag, i relation till den tid då brister påstås ha ägt rum, kan nämnas att dåvarande styrelseordförande (tillika delägare), benämnd "B", inte längre arbetar kvar på Advokatbyrån. Dåvarande vice VD, nedan benämnd "C", har också lämnat Advokatbyrån. Nuvarande styrelseordförande är Kaisa Adlercreutz och ny VD, sedan A slutat, är Bob Lee.¹³ Eftersom Förvaltningens anklagelser på personnivå är opreciserade, vill Advokatbyrån för god ordnings skull även nämna att fler personer har lämnat byrån i den krets av jurister som är hänförliga till de fakturor som Förvaltningen omnämner i punkt 3.3 och 3.6 i Uteslutningsbrev 2.

4.3.21 Advokatbyråns efterlevnadsåtgärder är även i denna del fullgoda och tillräckliga. Vid bedömningen ska beaktas att Advokatbyrån saknar varje möjlighet att bemöta uppgifter som inte preciseras och för vilka det hänvisas till bevisning som hålls hemlig för Advokatbyrån.

4.4 Skada

4.4.1 Enligt 20 kap. 6 § första stycket LOU är det tillräckligt att en anbudsgivare riskerar att lida skada av en upphandlande myndighets överträdelse av LOU, för att skaderekvisitet ska vara uppfyllt. Det är tillräckligt, för att skaderekvisitet ska vara uppfyllt, att det inte går att utesluta

---

¹² Se Yttrande 2, punkt 4.3.

¹³ Bob Lee är VD sedan den 1 april 2020. Kaisa Adlercreutz är styrelseordförande sedan den 30 juni 2020.

att Advokatbyråns anbud efter utvärdering hade kunnat antas som leverantör för ett eller flera ramavtalsområden i Upphandlingen. Risk för skada föreligger.

- 4.4.2 Vid utvärderingen skulle de ekonomiskt mest fördelaktiga anbuden per anbudsområde antas och rangordnas utifrån tilldelningsgrunden bästa förhållande mellan pris och kvalitet. Utvärderingen skulle ske enligt mervärdesmodellen. Enligt modellen skulle anbudsgivarna ange timpriser för vart och ett av anbudsområdena. Timpriserna omvandlades vid utvärderingen till en jämförelsesumma genom att anbudsgivarna kunde erhålla avdrag från timpriset beroende på hur väl anbudsgivarna bedömdes uppfyllde kvalitetskriterierna "Erfarenhet och kompetens" samt "Relevans och tydlighet i juridiska frågeställningar" utifrån på förhand angivna bedömningsgrunder.
- 4.4.3 Förvaltningen har, som nämnts ovan, sammanställt utfallet i anbudsutvärderingen i en resultatrapport (se Bilaga 5). Advokatbyrån har för var och en av anbudsområdena lämnat ett mycket konkurrenskraftigt anbud (både utifrån pris och kvalitetskriterier). Advokatbyrån gör bedömningen att Advokatbyrån skulle ha antagits som leverantör för ett, flera eller alla anbudsområden, om anbudet hade tagits upp till anbudsutvärdering.
- 4.4.4 Advokatbyrån vill särskilt framhålla att Advokatbyrån, utifrån resultatrapporten i Bilaga 5 kan konstatera att Advokatbyråns anbud, även i händelse av modesta prisavdrag avseende kvalitet, skulle ha mycket goda chanser att tilldelas ramavtal för flera anbudsområden. Advokatbyrån har därför lidit skada, eller i vart fall riskerat att lida skada, i den mening som avses i 20 kap. 6 § första stycket LOU, till följd av Förvaltningens överträdelse av LOU.

5. BEGÄRAN OM MUNTLLIG FÖRHANDLING

- 5.1 Utgången i överprövningen är av mycket stor betydelse för Advokatbyrån, och Advokatbyrån anser sig ha ett beaktansvärt behov av att föra muntlig bevisning för att bemöta de anklagelser som riktas mot Advokatbyrån. Advokatbyrån begär därför att muntlig förhandling ska hållas. Advokatbyrån önskar beredas tillfälle att utveckla skälen för sin hemställan om förvaltningsrätten överväger att betrakta en muntlig förhandling som uppenbart obehövt, jfr. 9 § förvaltningsprocesslagen (1971:291).
- 5.2 Den tidigare medarbetaren A ska höras om de påståenden som i Uteslutningsbrev 1, Uteslutningsbrev 2 och i Uteslutningsbeslutet riktas mot honom och Advokatbyrån (fakturerings av icke nedlagd tid). A ska också höras om kontakterna med den jurist som har skickat det interna e-postmeddelande som Förvaltningen hänvisat till. Förhören återopas till vederläggande av de påståenden om fel och brister som riktas mot A och Advokatbyrån.

- 5.3 Den tidigare medarbetaren C ska höras om de påståenden som i Uteslutningsbrev 1, Uteslutningsbrev 2 och i Uteslutningsbeslutet riktas mot genomförandet av Advokatbyråns faktureringsutbildning. C ska också höras om de arbetsmiljöproblem m.m. som i Yttrande 2 har beskrivits hänförliga till en tidigare advokat vid Advokatbyrån, och om det ärende där C påstås ha debiterat och fakturerat för icke nedlagd tid. Förhöret åberopas till vederläggande av de påståenden om fel och brister som framförts mot C och Advokatbyrån.

6. FÖRLÄNGD AVTALSSPÄRR

- 6.1 Tilldelningsbeslutet meddelades den 27 oktober 2020. Avtalsspärr enligt 20 kap. 1 § första stycket LOU löper därmed t.o.m. den 6 november 2020 (dagens datum), vilket även framgår av tilldelningsbeslutet, Bilaga 4.
- 6.2 Enligt 20 kap. 8 § LOU fortsätter avtalsspärren att löpa (förlängd avtalsspärr) i och med denna ansökan om överprövning.
- 6.3 Advokatbyrån hemställer att förvaltningsrätten omgående underrättar Förvaltningen om ovanstående.

Stockholm dag som ovan

ADVOKATFIRMAN SCHJØDT

Ola Hansson

Asade Pourmand

BILAGOR

1. Fullmakt
2. Registreringsbevis
3. Upphandlingsdokumentens huvuddokument
4. Tilldelningsbeslut den 27 oktober 2020
5. Sammanställning över anbudsutvärderingen
6. Enskilt följebrev den 27 oktober 2020 om uteslutning (Uteslutningsbeslutet)
7. Brev från Förvaltningen den 18 september 2020 (Uteslutningsbrev 1)
8. Yttrande från Advokatbyrån den 25 september 2020 (Yttrande 1)
9. Brev från Förvaltningen den 16 oktober 2020 (Uteslutningsbrev 2)
10. Kommunikation rörande svarsfristens längd
11. Yttrande från Advokatbyrån den 23 oktober 2020 (Yttrande 2)
12. Ramavtalsvillkor (2016 års upphandling)
13. Hävningsförklaring (uppsägning till förtida upphörande) den 16 september 2020
14. Underlag för beslut avseende utredningen av Front Advokater AB, den 25 maj 2020, dnr 0073/20 (upphävt beställningsstopp)
15. Uppföljningsrapport; Uppföljning av Front Advokaters åtaganden, den 8 september 2020, dnr 0073/20
16. Tjänsteutlåtande; Avtalsuppföljning av Front Advokater, den 9 september 2020, dnr No50-0073/20